

Z. Karvalics László

A NÉGYZETMÉTER HATALMA

AVAGY MERRE INDULJUNK A MIKROÖRKSÉG-MENTÉS
INTÉZMÉNYESÍTÉSÉNEK ÚTJÁN? (7.) [INTÉS AZ ŐRZŐKHÖZ]

2019-12-19 | CIKK, INTÉS AZ ŐRZŐKHÖZ

Amikor a rendszerváltás utáni korszerűsítési munkálatok részeként hozzáfogtak a salgótarjáni Karancs Szálló **18 négyzetméteres kerámiafalának** leveréséhez, szorult annyi értéktudat és szépérzék az építőmunkásokba, hogy riasztották az alkotó, Csohány Kálmán örökségét ápoló civileket. Így lehetett megmenteni a nógrádi múlt jellegzetes alakjait bibliai idézetek közé helyező alkotás elemeinek nagy részét. Mindezt úgy, hogy képesek voltak helyet találni nekik: a művész közeli szülővárosában, Pásztón, az ottani gimnáziumban. S noha az ismételt felállításkor

már nem sikerült helyesen egymás mellé rendezni a darabokat (az idézet-mondatok szavai olykor távolra kerültek eredeti szomszédaiktól), a különleges alkotás nagyrészt megmenekült, és méltó helyen őrzik.

figurális-világtérképes

Kevésen múlt ugyanakkor, hogy nem lett az enyészeté az egykori Úttörő Áruház figurális-világtérképes kerámia díszkútja, amely sok hányattatás után végül a szentendrei Kovács

Margit Múzeumban talált otthonra. De a bontások-felújítások során nagyon sok túlélésre érdemes épületdísz, szobor, stukkó, régi nyílászáró, murális, gobelin, beépített/faragott bútor, csillár, könyöklő, épületgépészeti és elektronikai instrumentum, öntöttvas rács- és kerítéselem, kerékvető, sárkaparó, kilincs, rostély, festett üveg, jelzett téglák, különleges cserép, szélkakas, zászlótartó állvány, gipszcímer pusztult el végérvényesen. Gyárak és egészségügyi intézmények kiürítésekor még írott dokumentumok is, nyomtatványok, képek, reprodukciók, fényképek, igazolványok. Zománcos táblák, feliratok, emlékszőlők, emléktárgyak, különleges gépek, szerszámok, berendezési tárgyak. Nem csoda: a megmentés érdekében tett bármilyen lépés csakis gondot és soha meg nem térülő kiadást hoz magával: szakértő jelenléte, válogatás, figyelem, ideiglenes tárolás szükséges, ha egyáltalán létezik hely, ahová útnak indulhatnak az értéknek tekintett darabok. Nem beszélve arról, hogy a szállítással és a végleges tárolással újabb költségek sora rakódik az eredetiekre – de „szerencsére” nem volt befogadó intézmény, amely felelős volna ennek az örökségosztálynak a sorsáért. (Annál nagyobb erővel jelentkezett aztán a szükség, amikor például épületek és épületbelső restaurálásához már nem lehetett eredeti darabokhoz jutni – így azokat méregdrágán kellett újragyártani, korabeli leírások és ábrázolások alapján.)

Az értéktudat hiánya annál is különösebb, mert az épített- és tárgykörnyezet elemeinek másodlagos és sokadlagos felhasználása alapvető működésmód volt a középkortól a 19. század végéig. Lakberendezési tárgyak, szerszámok, közlekedési eszközök, tároló készségek, ruhák árveréseken/mustrákon találtak új gazdára, az elhagyott kolostorok, templomok, várak, kastélyok kövei beépültek istállókba, házakba. Rómer Flórisnak (1815–1889) még fel kellett hívnia a figyelmet, hogy „az út szélén pusztuló brigetoi régiségek” mentés és a föld alá visszatemetés híján elpusztulnak, mert a romokat széthordják építőanyagként.

Aztán beköszöntött a tömegtermelés és a tömegpiac korszaka, felváltva a kézműves-manufakturális világot. Az újabb és újabb technológiák a „régit” szükségtelenné és haszontalanná tették, az esztétikai tárgyhasználat visszaszorult. A szép, drága és ritka tárgyak helyére praktikus, semmitmondó, tömegesen előállított, de olcsóságuk miatt elérhető tucattermékek nyomultak, és ezzel párhuzamosan indult gyors „elavulásnak” a hagyományos mesterségvilág nagy része is.

esztétikai érték

A relatív anyagi „bőség” korszakába lépve az újrahasznosítás helyébe az archiválásnak kellett volna lépnie, de a „műkereskedelem” árnyékában a tárgyvilág lecserélődő elemeire alig esett figyelem. Csak ott

váltottak ki érdeklődést, ahol az esztétikai érték valamiféle vagyoneértéket is ígért: megszületett az ószeresek, bolhapiacok, kirakodóvásárok, antikvitások függőlegesen rétegzett világa. Ennek 21. századi reinkarnációjaként (és azokat részben háttérbe is szorítva) az online aukciós oldalakon a kereskedők mellett mára már magánszemélyek is teljes jogú tagjaivá váltak a mikroörökség-objektumok nagy körforgásának. Ami mindezt mozgásban tartotta és tartja, az a felhasználásban (és adaptív újrahasznosításban) testet öltő funkcionális érték, valamint a gyűjteményképzés szimbolikus és esztétikai értéke, amely mai napig a magángyűjtemények építésében rejlő öröm, elkötelezettség és felelősség forrása. Az őrzéshez szükséges fizikai teret innentől a magánlakásokban elhelyezett gyűjtemények polcai, vitrinjei, szobái biztosítják. De vajon elégséges megoldás ez?

Szalainé Bodor Edit helyismereti könyvtáros, a magángyűjtők szombathelyi Berzsenyi Könyvtárban rendezett kiállításának szervezője mesélte:

[1] „Amit én tapasztaltam a kiállítás készítése kapcsán, találkozáskor a gyűjtőkkel, hogy többen 'panaszkodtak': nincs olyan épület, ahol lehetőségük lenne gyűjteményük bemutatására. Persze biztosan örülnek az időszakos bemutatkozási lehetőségeknek is, de valójában nekik az lenne a megoldás, ha volna egy épület, ahol a relikviáik állandó jelleggel megtekinthetők lennének. Tudom, hogy többen próbálkoztak önkormányzatoknál, múzeumoknál, nem sok sikerrel. A megnyitó estéjén az is szóba került, hogy akár többen összeállnának és egy épületben mutatnák be a gyűjteményüket, de egyelőre ez a terv is csak elképzelés szintjén létezik. Sokan közülük a lakásban, a garázsban vagy pincében tartják ezeket a rendkívül értékes dolgokat. Nagy gyűjteményekről van itt szó, nem néhány darabról.”

Valójában nem is a bemutatás, hanem a szaporodó állományok raktározása, tárolása a legnagyobb kihívás. Minél nagyobb a gyűjtemények helyigénye, annál inkább. Ennek felméréséhez talán elég, ha futó pillantást vetünk néhány hasonló természetű kollekcióna.

A magángyűjtemény műfajt már régóta kinőtt Szegedi Informatikatörténeti Gyűjtemény legszebb darabjai beköltözhettek ugyan egy kétszintes, gyönyörű, 600 négyzetméteres kiállítási térbe Szeged városának és a Neumann János Számítógéptudományi Társaság támogatásának köszönhetően: a szegedi Agorába, de az állomány nagyobbik részének sorsa erősen bizonytalan. A soktonnás számítógépmatuzsálemeknek, a számtalan kisebb masinának meg a több mint tízezer szakkönyvnek épp most kellett költöznie az egyik rossz állapotban levő épületből egy másikba, amelyet ugyanúgy szívességből bocsátottak a rendelkezésére, mint a korábbi. Ki tudja, meddig.

a nyomdagépek szerelmesei

A Nyomdamúzeum Egyesület égisze alatt alkalmi raktárak sokaságában szétszórt csodálatos nyomdatörténeti eszközpark, a

nagyrészt Novokreszczenkov András által megmentett és karbantartott gépszörnyek néhány darabja esetlegesen, itt-ott (legutóbb a Kiscelli Múzeumban) megtekinthető volt ugyan, de a kollekciónak addig létezik, amíg a bérleti díjat fizetni képesek a nyomdagépek szerelmesei. Szirmai Gábor technikatörténeti eszközyűjteményével vagy David Merlini magánraktárakban őrzött régi páncélszekrényeivel ugyanez a helyzet.

Mindössze négy, nagy értékű, nemzetközi jelentőségű, regionálisan egyedülálló és sok-sok hungarikumot hordozó kollekciónak emeltem ki: de már ennyi is elég, hogy látható legyen, a hosszú távú megőrzés legfontosabb mozzanata *a rendelkezésre álló négyzetméter*.

Olyan épületkapacitás, amely képes befogadni a hatalmas állományokat. Ez könnyűszerrel megteremthető volna, ha a politikai közösség akarata egybeesne az örökségközösségével.

Mert százával állnak üresen és pusztulnak az állami és önkormányzati kezelésbe került gyárépületek, laktanyák, elavult székházak, iroda- és gazdasági épületek, üdülők, kastélyok és kúriák, a maguk milliányi négyzetméterével. Az esetek nagy részében maguk is örökségobjektumok: védelemre, gazdára, átmeneti konzerválásra, felújításra és új funkcióra, fenntartóra várnak. A piaci út láthatóan kimerült: ami megújulhatott, megújult. Amit megvettek, azok egy részét az új tulajdonosok vagy egy tulajdonos-lánc aktuális utolsó tagja tette tönkre. Sok település még mindig reménytelenül vár befektetőre, az államtól nagy nehezen megszerzett ingatlanával (a pornóapáti határőrlaktanyától a dabronc-ötvöspusztai Széchenyi kastélyon át a galgamácsai Magtárig). Belegondolni is fájdalmas, mennyi mindent tudnának befogadni a mosonmagyaróvári Lőporgyár, a Váci Forte-gyár vagy a rábafüzesi határőrlaktanya csarnokai és helyiségei – egyéb hasznosítási elképzelés híján üresen állnak, pusztulnak és fenntartási költséget generálnak.

Lehetne másképp?

Hát hogyné. Csattanós bizonyíték erre az egykori Szabolcs utcai kórház területén 2019 májusában elkészült Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ. A hazai múzeumoknak egyetlen épületkomplexumban olyan, 38 ezer négyzetméteres, fantasztikus háttérintézménye jött létre, amelybe 300 ezer darabnál is több műtárgy költözik, s ahol szupermodern környezetben dolgozhatnak majd a restaurátorok. Mintaszerű fejlesztés eredményeként vette használatba a Magyar Állami Operaház Kőbányán az egykori MÁV Északi Járműjavító felújított dízelcsarnokát, amelyben – immár Eiffel Műhelyházként – a díszletraktár mellett új játszóhelyeket és más kulturális tereket sikerült kialakítani.

Nincs okunk rá, hogy ne lássuk működő megoldásnak mindezt a kulturális mikroörökség esetében is. A köztulajdonú ingatlanvagyonnak ugyanúgy érvényes gazdái lehetnek az örökségközösség képviselői és civil szervezetei, mint az államgépezet részeként működő „hivatalos” memóriaintézmények. Ez részben korábbi örökségőrzési korszakra is rímel, amikor az irány még fordított volt: épp a magánvagyonként szolgáló épületek és gyűjtemények mentek át köz (nemzeti)

tulajdonba, hogy életre hívhatóak legyenek a reprezentatív, kiemelt kulturális alapintézmények. Ezek létrejöttével azonban nem szűnt meg a magánemberek, a családok, a lokális és a szakmai közösségek érintettsége, felhatalmazottsága, felelőssége és joga sem. **[2]**

Felismerte mindezt az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ, amely tisztában van a kis gyűjtemények fontosságával, és számtalan módon keresi az együttműködést velük. **[3]** Nagyszerű eredményeket hozott a Gramofon Online **[4]** is: a közgyűjtemények által elhanyagolt gramofonlemezek összegyűjtését és feldolgozását gyűjtői archívumként támogatta egy állami intézmény, a Neumann-ház. Így olyan, alulról építkező állomány jött létre, amelyben *„a gyűjtők hozzák nyilvánosságra gramofonfelvételeiket, és osztják meg tudásukat egymással és az érdeklődőkkel. A gyűjtői archívumban a hozzáférés (a felvételek meghallgatása) és az értékelés nyitott mindenki számára, a gyűjtemény és a tudásbázis gyarapítása azonban az érintett örökségközösség joga és feladata”*. S vajon milyen intézmény áll a takaros minizsebkönyv-sorozat, az Anno mögött, amely sok egyéb mellett a zászlótartók, cirádás kulcstartók, iránytűk, turistabot-jelvények, morzsakefék és morzsalapátok, vasalók, arc- és hajkenőcsök, kukucskálóablakok, legyezők, pénzgyűjtő perselyek, bőrröndcímkek, ollók, zsebórák, gombok, házjegyek, kapukilincsek, gyűszűk, sportérmek és táncrendek mikrovilágába vezet? Nem memóriaintézmény, hanem egy aprócska szakmai műhely, a Tandem Grafikai Stúdió. **[5]**

örökségközösség

Ne feledjük: az örökségközösség egyúttal *tudásközösség* is. Az érmegyűjtők 8000 (!) fős (és még mindig növekedésben lévő) Facebook-csoportján nemcsak az információk szakadatlan cseréje és részletkérdések tisztázása zajlik, hanem a gyűjtőközösség etikus tagjai készséggel segítenek tanáccsal azoknak, akiknek nincs kellő jártassága a birtokába került érmék értékének megállapításához. De ereszkedjen le bárki a szódásüveggyűjtők félezres mikrotársadalmának labirintusába, **[6]** vagy a pecsétes téglák szerelmeseinek („mániásainak”) 2003 óta létező fórumába, ahol olykor évekig is tusakodnak akár egyetlen jelzés megfejtésével, **[7]** hogy megérezze: nem pusztán sajátos szubkultúrákba szaladt bele, hanem értékőrző közösségi szigetekbe botlott.

Az is könnyen és gyorsan tudatosítható, hogy a digitális kultúra áldásai mekkora lökést adhatnak a korábban elszigetelt, magányos tevékenységre kárhóztatott gyűjtőknek, hogy valódi közösséggé szerveződhessenek, digitalizálhassanak, megosszanak és közös tudást gyarapíthassanak. Ám ezzel párhuzamosan azt is egyre tisztábban látjuk, hogy szinte mindegyik gyűjtőközösség elérkezett lehetőségeinek legvégső határaihoz. A továbblépéshez már nem járulnak hozzá a virtuális világ kínálta lehetőségek: ahhoz alulról szerveződő, oldalról és felülről támogatott intézményesedésre van szükség. Olyan tudatos építkezésre, amelynek során valamennyi fontos funkció mögé felhajtóerő költözik. S ennek kiinduló- és elrugaszkodási pontja, nélkülözhetetlen feltétele a szükséges fizikai infrastruktúra megteremtése. Amíg nem áll rendelkezésre a legnagyobb hozzáadott érték és kínálati elem, a kellő számú „négyzetméter”, addig nincs értelme a ráépülő szolgáltatások létrehozatalának, de még tervezésének sem.

A kulturális mikroörökség világába tett hosszú út lezárásaként körvonalazok tehát egy elképzelést, amely időszerűnek és megvalósíthatónak tűnik, s nemcsak megoldja a legégetőbb problémákat, de izgalmas társadalmi innovációként hatalmasat lép előre: s így életre ébredése esetén modellként, mintaként is szolgálhat más nemzetek örökségközösségeinek számára. **[8]**

Ha első lépésként sikerül egy emblematis és nagy alapterületű épületben létrehozni egy központi *Gyűjtemények és Mesterségek Házát* (mint országos ismertségű, láthatóságú, nagy presztízs- és bizalmi tőkével, jelentős társadalmi elfogadottsággal rendelkező, fenntartható, kisszámú főállású szakemberrel és sok önkéntessel dolgozó intézményt), azonnal megindulhat a leginkább veszélyeztetett mikroörökség-osztályok állományának elhelyezése, nagy kulturális és esztétikai értéket hordozó magángyűjtemények kiállítási helyszínévé (s ezen keresztül izgalmas új bel- és külföldi turisztikai attrakcióvá) tétele, a szükséges digitalizálási és az értékhozzáadott információs szolgáltató és támogató tevékenységek elindítása.

A fentiekhez csatlakozó hálózatfejlesztésnek köszönhetően **[9]** második lépésben sorra nyílhatnak meg nagyvárosainkban, majd közepes- és kisvárosokban és akár még kisebb településeken a *Gyűjtemények és Mesterségek Háza*i, kiállítási térrel, szükség esetén raktározási kapacitással és információszolgáltatásokkal segítve a helyi örökségápoló csoportokat. Ezzel nemcsak új, helyi kulturális-közösségi terek jönnek létre, felnőhet egy hálózat is, amelyben mind több érdekes és értékes gyűjtemény tudja megmutatni forgószínpad-szerűen magát, negyedéves vagy féléves csere-ritmussal, (vissza)vonzva a korábbi látogatókat is az állandóan megújuló kiállításokra. Mindehhez néhány regionális raktárépületre és gyarapodó szállítási és objektummozgatási kapacitásra is szükség mutatkozhat.

a gondozás éthoszával

Harmadik lépésben gyűjtemények elhelyezéséhez és gyarapításához helyszínt biztosító alkalmi partnerek százai csatlakozhatnak, szerződéses kapcsolattal.

Közintézmények, cégközpontok **[10]**, irodaházak, gyárak **[11]**, bevásárlóközpontok **[12]**, egyetemek **[13]** rendelkezésre bocsátható sarkai, falszakaszai, kirakatai fogadhatnak be egy-egy, akár tematikailag is illeszkedő gyűjteményt. Valamennyi közül a legperspektivikusabb partnerek az *iskolák* lehetnek. Nemcsak a felkínált hasznos négyzetmétereikkel, hanem elsősorban avval, hogy integrálják az életükbe a tárgy- és gyűjteménykultúrát. Nem úgy, ahogy egykor a szalvétákkal, kártyanaptárral, autós-kártyával, bélyeggel akár szakkör-szerűen tették, hanem a közös gyarapítás, a gondozás éthoszával és felelősségével. Az iskolák különösen a helyi vonatkozású tárgyak és dokumentumok, valamint a sok példányban létező (redundáns) gyűjtemények gazdáiként játszhatnak nagy szerepet. (Arról nem is beszélve, hogy nincs megfelelőbb életkor és helyszín az örökségérzelmek kialakításához.)

Mi az a küldetés tehát, amit egy felépülő és kiteljesedő hálózat teljesíthet? **[14]**

A hazai tárgy- és gyűjteménykultúra jelentőségének bemutatása, a gyűjtőtevékenység népszerűsítése,

jelentős kulturális, történeti értéket hordozó tárgyi emlékek összegyűjtése, megmentése,

rekonstrukciója, rendezése, bemutatása,

a tárgyakhoz **[15]** kötődő kultúrtörténeti, szakmatörténeti háttér feltárása,

a hazai gyűjtőtársadalom tudatosságának, felkészültségének, tájékozottságának, szervezettségének növelése,

a magángyűjtők birtokában lévő értékes és érdekes gyűjtemények bemutathatóságának megteremtése,

a már létrejött, de nehézségekkel küzdő gyűjtemények tárolási, feldolgozási, kiállítási lehetőségeinek javítása,

a turistaforgalomtól távol eső, ritkábban látogatott vidéki gyűjtemények, kisebb tárgymúzeumok anyagának időszakos nagyvárosi bemutatása

A fenti célokhoz az alábbi tevékenységekkel tud hozzájárulni:

A jelentős kereskedelmi értéket nem képviselő, kevésbé reflektorfényben lévő hazai magángyűjtők és gyűjteményállományuk felmérése, adatbázisba rendezése, információs szolgáltatások nyújtása. **[16]**

A kiállítási anyagaik másodhasznosításában, vándorkiállítás formájában történő bemutatásában érdekelt kisebb önkormányzati, alapítványi és más gyűjtemények felmérése, adatbázisba rendezése.

Támogatók, pályázatok és partnerek segítségével a Gyűjtemények és Mesterségek Házait a hazai gyűjteménykultúra fellegvárává fejlesztve szakmai, tudományos és a gyűjtéshez kapcsolódó társadalmi eseményeknek, rendezvényeknek, börzéknek, csere-eseményeknek is otthon biztosítása.

Hozzájárulás új, nagy érdeklődésre számot tartó, hézagpótló vagy jelentős történeti értéket képviselő gyűjtemények állandó kiállításainak megteremtéséhez.

Akciók indítása a gyűjteményi körbe jelenleg nem tartozó, de egykor majd jelentős kulturális értéket képviselő tárgyak összegyűjtése érdekében.

Segítségnyújtás tárolási és szállítási nehézségekkel küzdő gyűjtemények számára a megfelelő kapacitások biztosításával. Jelentős értéket képviselő gyűjtemények átvétele gondozásra.

A hazai gyűjtőközösségek ernyőoldalaként működő weboldal létrehozásának elősegítése külső partner(ek)el.

A gyűjteményeket bemutató ismeretterjesztő, népszerűsítő broszúrák, kiadványok, tájékoztatók gondozása, előkészítése, megjelentetése, terjesztése, együttműködés professzionális kiadókkal a gyűjteménykultúrát gazdagító könyvek megjelentetése érdekében.

Együttműködés a hazai közgyűjteményekkel (információ- és kölcsönösen hasznos állománycsere érdekében).

A családi emlékezet darabjainak átvétele, esetleges digitalizálása, metaadatolása és gyűjteményezése, az eredeti tulajdonosi-hovatartozási elv megőrzésével egyes speciális dokumentumtípusok virtuális gyűjteménnyé szervezése. (Tulajdonszerződések, anyakönyvek, igazolványok, engedélyek, oklevelek stb.)

Az állapot-helyreállítás, konzerválás, restaurálás feladataihoz szükséges műhely kialakítása (esetleg erre szakosodott FabLab formájában – ez olyan nemzetközi hálózat részét képező nyílt innovációs műhely, gyártástechnológiai könyvtár, ahol a 3D nyomtatók, CNC marógépek és lézervágók mellett asztalosműhely is található).

Emeljük ki még egyszer: az egész hálózat a kis számú „hivatásos” mellett döntően önkéntesekre, társadalmi munkára épül, amelybe beletartozik az iskolások közhasznú tevékenysége. Eddig is magánemberek, helyi kiscsoportok végezték az

örökségmentés áldozatos és szép feladatának zömét, életidejüket, lakás-négyzetmétereiket, pénzüket „forgatva” magas szintű értéktermelő tevékenységbe. A sorozat befejező részét nekik, a mikroörökség hétköznapi hőseinek szenteljük.

1. Részlet 2018. március 7-i email-üzenetéből, amelyben kérésemre összefoglalta tapasztalatait. ↑
2. Ez más országok és kultúrkörök esetében még inkább igaz. Ibériában és Itáliában állandó feszültséget generált a központi archívumok és a kisebb magán (vagy félig-meddig magán) archívumok (archivillos) munkamegosztása. (L. pl. Fernando Bouza, *Corre manuscrito. Una historia cultural del Siglo de Oro* (Madrid 2001), különösen 241-288. o.) Japánban nemcsak katonai funkciója volt a családnak, hanem kötelességükhöz tartozott generációról generációra naplózni a jelentősebb ceremóniákat és eseményeket, s ezzel nemcsak az emlékezet-örzésben, hanem a kormányzás állandóságának megtartásában is jelentős szerepet játszottak. L. pl. Koichi Watanabe: *Pre-modern Archives and their management in Japan*. International Council on Archives, KLCC Kuala Lumpur, 2008 https://www.ica.org/sites/default/files/EASTICA_2008_paper_history-of-archival-practices_EN.pdf ↑
3. <https://www.magyarKurir.hu/hirek/-legnagyobb-misztérium-isten-gondviselo-szeretete-interju-varga-lajos-vaci-segedpuspokkel> ↑
4. <https://gramofononline.hu/> A Gramofon Online a Magyarországon nyomott és kiadott, 78-as fordulatszámú hanglemezek felvételeit gyűjti és dolgozza fel az 1906-os kezdetektől. ↑
5. <http://tandemgrafika.hu/anno> ↑
6. <https://www.facebook.com/groups/szodasgyujtok/> Amúgy épp a győri szódásüvegek gyűjtői jutottak leginkább előre az intézményesedés útján. Hámori Sándor 2011-es kiállítását követően sorra jelentkeztek nála további győri gyűjtőtársak, hogy az újabb kiállításokra felajánlják saját tárgyaikat, és *együtt szorgalmazzák egy állandó kiállítás létrehozatalát*. <https://www.infogyor.hu/hirek/olvas/szodasuveg-kiallitas-2017-09-29-143000> ↑
7. https://forum.index.hu/Article/showArticle?na_start=0&na_step=30&t=9096635&na_order= ↑
8. Megjegyzés projektszemléletűek örömeire: az elképzelés könnyűszerrel formálható *megvalósíthatósági tanulmány* is. ↑
9. Széleskörű kommunikációs tevékenység révén állami, önkormányzati tulajdonú és magán-felajánlású épületek rendelkezésre bocsátásának elérése. Ezt követően/ezt megelőzően az üzemeltetéshez szükséges feltételek megteremtése pályázatokkal, külső forrásbevonással, cégek társadalmi felelősségvállalásának részeként és központi és helyi költségvetések dedikált soraival. ↑
10. A bajai Axiál Kft. székházában trófeabemutató termet alakítottak ki (a tulajdonos itt helyezte el magángyűjteményét). <http://www.ph-idea.hu/axial-kft.html#4> ↑
11. A szombathelyi Kovács István különleges telefongyűjteményének legszebb darabjait 2016 nyarán lehetett (ideiglenesen) megtekinteni a helyi iQor gyár aulájában. Természetesen ez az állomány is helyét keresi, mert nem fér el a gyűjtő garázsában, amit alkalmi múzeumként látogatnak a helyi diákok. https://www.nyugat.hu/cikk/old_school_telefonok_a_gyarban ↑
12. Ilyesmivel visszatérően kísérletezett sűrű profilváltásai során az óbudai Új Udvar Bevásárlóközpont. ↑
13. A gyakorlat már létezik: az Óbudai Egyetem Bécsi úti főépületében dr. Kutor László negyven évnyi gyűjtőmunkájának eredményeként nyílt meg IT Evolúció címmel állandó kiállítás 2016-ban. Az impozáns tárlók és tárgyrítkaságok egy része megtekinthető itt: <https://news.uni-obuda.hu/articles/2017/11/21/informatikatorteneti-kiallitas-az-obudai-egyetemen-forradalom-vagy-folyamatos-fe>. De utalhatunk a Miskolci Egyetem egyetemtörténeti gyűjteményére is, különösen annak numizmatikai állományára, bányászati témájú bélyeggyűjteményére, miniatűrkönyv-gyűjteményére, az ipar- és technikatörténeti tárgyakra vagy az egyben megmentett Selmeczi Műemlékkönyvtárra (<http://muzeum.uni-miskolc.hu/>) is. ↑
14. Pontosításként emeljük ki: a „megfogható” kulturális mikroörökség öt osztályából a természeti és nyelvi

mikroörökség gondozására más csatornák és megoldások tűnnek megfelelőnek, az épített mikroörökség világából pedig csak bizonyos objektumtípusok „valók” ide: olyanok, amelyek eredete nem azonosítható, vagy egykori épített környezete nem maradt fenn, és mozgatható, önállóan is értelmezhető darab. Hosszabb távon azonban a tárgygyűjtemények és a családi dokumentumok világa egyre több ponton érintkezhet a többi, a gyűjtőkörből átmenetileg kizárt kisvilággal, és a szellemi kulturális mikroörökséggel is (ahogy korábban láttuk, az ún. affordancia-kapcsolatoknak köszönhetően). ↑

15. A „tárgyak” sajátos, külön osztályát jelentik a könyvek és folyóiratok, az aktuálisan legnagyobb számban utcára kerülő és helyüket kereső mikroörökség-objektumok. ↑
16. Ehhez nagyon hasonló feladatot magas színvonalon elvégzett már az Uniós támogatású Courage projekt (<http://hu.cultural-opposition.eu/>), amely szűk tématerület, a kulturális ellenállás és az ellenkultúra egykori emlékeit dokumentálva önálló adatbázist épített a magángyűjteményekből, amelyek ezt a korszakot dolgozzák fel (nemcsak Magyarországon, Európa számos országában, de a magyar anyag különösen gazdag: több mint félezer (!) gyűjteményt tartalmaz). Az információszolgáltató funkció, amely egyaránt kiterjed a gyűjtőkre, az állományokra, a bemutató helyekre és a lehetséges partnerekre, használja és továbbfejleszti a meglévő nyilvántartásokat, és újakat is létrehoz, de elsősorban brókeri szerepben kell jól teljesítenie: közrejátszani abban, hogy kölcsönös előnyök reményében találhassanak egymásra azok, akik kooperációra ítéltettek. A Colnect (<https://colnect.com/hu>) típusú személytelen, de nemzetközi gyűjtőközösségeket elérhetővé tévő gumiplatformok helyett a hazai örökségközösségek ismert problémáira kell megoldásokat kínálni. ↑

kép | Gino Severini művei, wikiart.org